

Šance, která vyšla

Dětství a druhá světová válka

Narozen 27. 7. 1933 v obci Velíková na Valašsku. Maminka, silně věřící katolička, pracovala jako dělnice ve fabrice na punčochy u Bati. Uměla krásně zpívat. Tatínek byl sirotek z chudých poměrů a pracoval na Ostravsku na stavbách pevností, za války také pracoval u Bati, ve stavební firmě jako tesař. Jako nejstarší z pěti dětí byl podle maminky předurčen pro kněžskou dráhu.

„Tatínek byl prchlivá povaha a nikdy se dlouho nerozpakoval mně nařezat. Vzpomínám si, jak jsem dostal, když jsme ve škole s panem řídícím nastudovali divadelní představení. Před představením jsem kluky cestou z kostela zavedl na raky a ryby. Na školu i divadlo jsme zapomněli. Ještě jsme v těch svátečních šatech z kostela spadli do potoka! Divadlo se kvůli nám nekonalo, protože dlouho trvalo, než nás na tom potoce našli, a tatínek mě přede všemi seřezal provazem.“

„Podruhé jsem takový nářez dostal, když se po přechodu fronty v roce 1945 likvidovali granáty a výbušniny. My kluci jsme to měli pochopitelně zakázané, ale dělali jsme veliké frajery. Pomalu jsem se plížil k jednomu granátu a ten vybuchl. Byl jsem sice za stromem, ale přesto mi poranil ruku. Krev mně tekla tak, že jsem utíkal domů a musel jsem si zavázat ruku do ručníku. Když se to dozvěděl tatínek, nejdřív mě seřezal provazem a pak mě s tou rukou v ručníku poslal pět kilometrů k doktoru Srnovi do Slušovic, aby mi to sešil.“

Jako malý kluk potkával partyzány. Poprvé anglického parašutistu, později ruské partyzány. Zdejší malí chlapi (mezi nimi i p. Hyánek) se chlubil tím, kolik kdo zná partyzánů. Mluvil s majorem Dajanem Bajanovičem Murzinem, velitelem 1. československého partyzánského oddílu Jana Žižky z Trocnova. Strýc (bratr jeho otce) byl hajným v Hutích. Pan Hyánek k němu nosil jídlo z domova. Cesta tam pěšky trvala dvě hodiny hustým lesem. Vedla kolem školy v Držkově, ze které Němci udělali Jagdkommando, které chytalo partyzány. Musel chodit kolem a vídat tam pověšené partyzány. U této bývalé školy se hodně bál.

Vzdělání

Nejdříve chodil dva kilometry pěšky do obecné školy, později navštěvoval měšťanskou školu ve Fryštáku, vzdálenou od Velíkové šest kilometrů. Chodil pěšky nebo jezdil na kole, později autobusem. Poté vystudoval Baťovo Gymnázium ve Zlíně (16 km jízda autobusem). Když měli maturity, zaspal při pasení krav, když se to dozvěděl ředitel školy, vynadal mu a řekl, že půjde až jako poslední. Naštěstí se za něj přimluvil předseda maturitní zkušební komise, a tak nakonec jako poslední nešel. Jelikož mluvil nářečím, byl pro něj obtížný český jazyk. Jednou jim učitel povolil, aby místo hodiny matematiky měli diskuzi. Byla to velmi demokratická hodina a každý mohl říct svůj názor. Měl rád fyziku, částečně kvůli panu profesorovi, který je učil nejen fyziku, ale také v žácích pěstoval lásku k hudbě. Podle rodičů měl studoval teologii na Univerzitě Palackého v Olomouci. Vlivem politických změn po roce 1948 se rozhodl pro Lékařskou fakultu Univerzity Palackého v Olomouci.

„Když nebudu lékařem duší, budu lékařem těla.“ Vlivem dalších životních okolností nakonec přešel na Fakultu dětského lékařství na Karlově univerzitě v Praze. „Přihlásil jsem se jako demonstrátor u prof. Mělky, který byl jedním z asistentů proslulého profesora I. P. Pavlova. Dostal jsem místo demonstrátora a později pomocného asistenta. Moje kariéra u pana profesora skončila úspěšnou zkouškou. Všichni jsme se sešli ve dvě odpoledne v ústavu, ale pan profesor tam nebyl. Paní sekretářka nám řekla, že se svými kolegy seče v parku naproti ústavu trávu. Šli jsme tedy do parku a on tam opravdu sekal trávu kosou a docenti a asistenti shrabovali. Potrava pro pokusná zvířata se musela nějak sehnat a pan profesor šel příkladem. Řekl jsem mu tedy, že u něj máme vypsanou zkoušku. Na to reagoval slovy: „Co je to za blbost?“ tak jsem se rychle vrátil a přinesl mu papír s termínem. Pan profesor zhodnotil situaci a povídá: „Umíte sekát kosou?“ To jsem naštěstí uměl. Pan profesor mi tedy předal kosu a šel vyzkoušet mé spolužáky. Oknem jsem viděl, jak jim pokládá otázky a jak gestikuluje. Všechny nakonec vyhodil. U pana profesora Mělky to nebylo nic neobvyklého. Stávalo se, že student prošel až na popáté či na poštěsté. Potom se vrátil do parku a zeptal se mně: „Umíte fyziologii?“ Na to jsem odpověděl, že umím. On to sám to dobře věděl, a tak vzal můj index, podepsal ho, a tak jsem udělal zkoušku z fyziologie.“

První zaměstnání

Po studiích v Praze se chtěl vrátit na Valašsko. Protože měl červený diplom, mohl si vybrat, kde bude pracovat. Namířeno měl co nejbližší svému rodnému městu – do Vsetína, kam z ministerstva dostal umístěnkou. Když tam ale přijel, primář ho odmítl. Později pan Hyánek zjistil, že tam nastoupila primářova dcera. Nakonec ho poslali do Uherského Hradiště, kde, jak sám říká, se potkal nejlepším pediatrem v té době u nás, se svým velkým učitelem – panem doc. Palackým. Jenže brzy bylo kvůli vzepření se doc. Palackého politickému tlaku jejich dětské oddělení zavřeno a doc. Palacký vyhozen. Pan Hyánek musel odjet do Prahy, kde byl v té době nedostatek lékařů.

Návrat do Prahy

Po návratu do Prahy se věnoval biochemii v laboratoři prof. Homolky, především zavedení vyšetřovacích metod metabolických poruch aminokyselin. Složil atestace z pediatrie a genetiky. Provedl vyšetření na metabolické poruchy u více než 140 tisíc pacientů s mentální

retardací v ústavech po celém Československu. V roce 1964 zavedl kapilární novorozenecký screening pro fenylketonurii v porodnici u Apolináře jako první v Evropě. V roce 1975 byl i díky jeho práci a vytrvalosti uzákoněn povinný screening fenylketonurie v Československu, v roce 1976 pak screening hypothyreózy. V roce 1982 se podařilo ustavit Centrum pro metabolické poruchy na oddělení Klinické biochemie (kde se stal přednostou) na Karlově náměstí. Zpočátku sloužilo jen pro Prahu a Středočeský kraj, později pro celou Československou republiku.

Cesty

Pan profesor Hyánek často jezdil na zahraniční konference, kde potkal velmi rozdílné typy lidí. Někteří mu v nouzi rádi pomohli. Sám říká, že je jim dlužen, protože všude tak hodní lidé nejsou. Jednoho dne jej třeba nechtěli pustit do Anglie na konferenci, a tak se za něj postavili členové hnutí hippies. Nebo v Kazani v Rusku si fotil stánek a chytla ho policie, která se domnívala, že si fotí továrnu a most za ní. Nakonec ale všechno vyřešili.

Švédsko

Po atestaci se panu doktorovi podařilo dostat se na studijní pobyt v Uppsale ve Švédsku na dva roky. Ne vždy byli Švédové zrovna vstřícní: „Když nejste jejich typ, vyhodí vás.“ Naštěstí ho přijali a dodnes tam má spoustu známých a přátel. Jednou si šel odpočinout do sauny a potkal dva pány, jednoho staršího a drobnějšího a druhý byl velký jako hora se svaly. Zdáli se mu nějaký divní. A taky měl pravdu. Hned další den vybuchla kdesi v budově bomba. Byli to teroristé, zemřeli při výbuchu. Vzpomíná také na polární záři, kterou již dříve viděl u nich na Moravě.

Působení ve Světové zdravotnické organizaci

Indie

Pan Hyánek se dostal i do Indie, kde měl pod Světovou zdravotnickou organizací založit dětskou kliniku pro metabolické poruchy. Když tam přiletěl, byl něco jako V.I.P., ale nebyl na to zvyklý. Sám říká, že už by do Indie nikdy nejel, protože je to tam až moc zalidněné a pořád tam někdo umírá. „V Indii na ulici byl hrozný bordel a všude to tam zapáchalo.“

Mongolsko

V Mongolsku na rozdíl od Indie bylo prázdné (dva lidi na čtverečný kilometr) takže jsou rádi, když někoho potkají. Jako člen WHO měl provést kontrolu stavby dětské nemocnice. Z nemocnice byly jenom základy. Pozvali ho ale na závody na koní, závodí 12-15 leté děti vyrážejí brzy ráno a vrací se až večer, jedou celý den bez přestávky.

Srpen 1968

„Poslouchal jsem stanici Luxembourg, když přerušili vysílání a ohlásili, že vojska Varšavské dohody překročila hranice ČSSR. Samozřejmě v angličtině, takže jsem si myslel, že to je nejspíš nějaká kachna, a nebral jsem to vážně. Až jsem uslyšel kravál nízko letících letadel, vyšel jsem na balkon a uvědomil jsem si, že se opravdu děje něco mimořádného. Ze Zahradního Města jsem doběhl pěšky až na Vinohradskou třídu k Československému rozhlasu. Tam jsem viděl tanky a na nich vojáky jakéhosi mongolského typu. Na moji ruštinu odpovídali

německy: „Bitte, gehen Sie nach Hause, hier ist die Kontrarevolution!“ Vůbec nevěděli, kde jsou. Uměli sice rusky, ale špatně, a trochu mluvili německy. Byl to „kontingent“ z Berlína. Od rozhlasu jsem se vydal k hlavnímu nádraží, které už bylo také obsazeno tanky. Chtěl jsem po jakémisi důstojníkovi, aby mi vysvětlil, oč jde, ale zase křičel něco o kontrarevoluci. Říkal jsem mu, že to není pravda, že nic takového tady není, ale vytáhl pistoli a povídá: „Tak kdo má tedy pravdu? Vy, nebo já?“ „Když máte pistoli, tak asi vy. Ale stejně to není pravda,“ řekl jsem, ale bylo mi jasné, že to není vhodná chvíle pro diskusi. Nikdo pořád nevěděl, co se vlastně děje. Seběhl k Vltavě, kde byla spousta vojenských aut a také tři sanitky s červeným křížem. K jedné z nich přišel a zeptal se doktora uvnitř, co se děje. Vy jste doktor, já jsem doktor, tak jak to vidíte?“ Muž uvnitř mu odpověděl: „Jestli jsi doktor, tak se seber a jdi domů. Do ničeho se neplet, ať se ti nic nestane.“

Cizinci u nás

„Většinou se na nás dívají s despektem“, říká pan Hyánek. Nechtěli věřit naší zdravotnické péči. Když se vrátil z Ženevy z dalekých cest v rámci práce pro WHO, dostal za expertizu zaplacenou a odletěl do Prahy, kam vzápětí přijel pan profesor Fowler z Manchesteru, přední odborník na homocystinurii. Přednášel v Praze a pan Hyánek ho potom vzal na letiště. Měli hodně času, a tak mu pan Hyánek nabídl návštěvu Lidic. Také mu vysvětlil celou její historii, zastavili se u památníku a muzea. Když se po hodině vrátili, bylo auto vykradené! „Zmizely všechny naše doklady, ale i šeky“, které pan Hyánek dostal za své působení v WHO. Pan profesor bez dokladů nemohl odletět, tak ho pan Hyánek vzal na noc k sobě domů. Druhý den dostal profesor Fowler na armádě náhradní doklady a odletěl.

Současné zaměstnání

Pan profesor pořád pracuje v nemocnici Na Homolce jako lékař se zabývá dětmi s vysokým cholesterolem.

Životní moto

„Být na světě užitečný.“ „Ich dene“, česky „Sloužím“ (Jan Lucemburský). „Chybami se člověk učí, ale nepoučí.“ „Naslouchá kde kdo, ale poslouchá málokdo.“

Životní vzory T. G. Masaryk, prof. Procházka, prof. Tošovský, prof. Wadman, prof. Houšťek, prof. Sekla Životní úspěch: Umínil si, že bude léčit postižené děti a svůj cíl si také splnil.

V roce 2013 byla panu Hyánkovi udělena za jeho celoživotní přínos v oboru Zlatá pamětní medaile České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně. V roce 2015 byl na návrh senátorky Ivany Cabrnové oceněn Stříbrnou medailí předsedy Senátu. Vydal dvě knihy o dědičných metabolických poruchách a napsal dokonce i svůj životopis.

Pozn. autorek: Vycházely jsme z vyprávění pana Hyánka a z jeho memoárové knížky Lépe bych život už znovu nepožil.